

Ese odata in septimana:
Duminec'a.

Pretiuul de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
" patriaru de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptul: Redactiei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca. —
Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) taes'a o 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuul publicatiunilor se se anticipe.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

PARTE OFICIALE.

Nr. 43. Metr.

Mironu,

prin indureara lui Dumnedieu archiepiscopu diecesanu alu bisericeii ortodoxe in Transilvani'a si metropolitu tuturor romanilor greco-orientali din Ungari'a si Transilvani'a; consiliariu actualu intimu alu Maiestatii Sale cesaree si apostolico-regie;

Onorabileloru corporatiuni, foruri si autoritati bisericesci si scolarie; Iubitului cleru si poporu din eparchi'a Aradului; daru si pace dela Dumnedieu Tatalu si Domnulu nostru Iisusu Cristosu!

Dupace prin alegerea Nóstra, ca a fostului episcopu alu Vostru diecesanu, de archiepiscopu alu Transilvaniei si metropolitu alu romanilor greco-orientali din Ungari'a si Transilvani'a, scaunulu episcopescu alu eparchiei Aradului deveni in vacantia, — sinodulu aceleiasi eparchie convocatu dupa normele statutulu organicu la Aradu pe 2 Februaru a. c. sub conducerea Nóstra personala a efectuitu alegerea de episcopu alu seu diecesanu, si anume in siedinti'a sa din 3 Februaru a. c. pre vicariulu episcopescu dela Consistoriulu eparchialu din Oradea-mare, Onorabilulu si de buna cuviintia protopresviteru Ioanu Metianu, l'a alesu de episcopu; ér preasantitulu sinodu archierescu intrunitu la resiedinti'a episcopésca din Aradu in 5 Februaru a. c. censurandu canonicisce aceeasi alegere, o a aflu de legala, si pre alesulu protopresviteru l'a dechiaratu de aptu si demnu pentru promovare graduala la demnitatea archierésca; in firulu acestor'a apoi Maiestatea Sa cesarea si apostolico-regésca, gloriosu domnitoriulu Imperatu si Regele nostru *Franciscu Iosifu I-iulu*, prin resolutiunea preinalta din 23 Martiu nou a. c. s'a induratu preagratiosu a intari alegerea numitulu protopresbiteru, promovatu intr'acea la rangulu de archimandritu; si dupa tóte acestea alesulu de episcopu, preacuviosulu archimandritu Ioanu Metianu, prin Noi, cu impreuna lucrarea Preasantitulu Domnu episcopu alu Caransebesiulu Ioanu Popasu, sub sant'a liturgie celebrata in bisericea catedrala metropolitana din Sibiu, eri in 30 Martiu a. c. dupa renduielile santei nóstre biserice fi hirotonitu de archiereu, si prin gramat'a Nóstra metropolitana invescutu cu jurisdictiune episcopésca pentru eparchi'a Aradului.

Cu adeverata bucuria si cu deplina multiamire facemu cunoscuta Onorabileloru corporatiuni, foruri si autoritati bisericesci si scolarie, si preste totu Iubitului cleru si poporu din eparchi'a Aradului indeplinirea scaunulu episcopescu de acolo prin promovarea susamintitulu protopresviteru, mai apoi archimandritu Ioanu Metianu la gradulu si demnitatea de episcopu alu Vostru diecesanu fiindu Noi convinsi: cá si Voi toti cu asemene bucuria si multumire veti intempiná pre alesulu Vostru, Preasantitulu Domnu episcopu alu eparchiei Aradului Ioanu Metianu, care in poterea darului primitu, si conformu promisiuniloru solene facute in fati'a bisericeii si naintea

archieiloru provinciei nóstre metropolitane, are se guverneze apostolesce in Domnulu eparchi'a Aradului crediuta lui, si a pasce turm'a lui Cristosu asia: ca vedindu ómenii faptele lui cele bune, se preamarésca pre Tatalu nostru celu din ceriuri.

In legatur'a acestor'a Ve vestimu si aceea: cá pentru introducerea noulu episcopu diecesanu alu Vostru in scaunulu seu episcopescu, Noi cu privire la §. 105 din statutulu organicu, pre protopresbiterulu Sibiuulu I. in archidiecea Nóstra Transilvana si directorulu institutulu Nostru archidieceanu pedagogico-teologicu din Sibiu, Onorabilulu si de buna cuviintia parinte Ioanu Hanpi'a, l'amu denumitu de mandatariu alu Nostru metropolitanu, cu insarcinare: ca pre nou-chirotonitulu episcopu alu Aradului Preasantitulu Domnu Ioanu Metianu, la terminulu, care prin contielegere l'amu pusu pe Duminec'a Tomei, adeca pe 20 Aprile a. c. se-lu introduca solenu in scaunulu seu episcopescu, dandu cetire in bisericea catedrala din Aradu preanltei diplome de intarire si gramatei Nóstre metropolitane la inceputulu santei liturgie; la carea solenitate de introduce Ve poftimu pre toti a Ve infacisiá cátu mai multi, spre a Vi manifestá in persóna iubirea si alipirea Vóstra, indatorata reverentia, supunere si ascultare catra noulu Vostru archipastoriu.

In fine poftimu si indrumamu pre onorabil'a preotime parochiala, pre clerulu monachalu si pre toti crestinií nostri din tóte partile eparchiei Aradului: ca in santele rogatiuni se pomenésca pre noulu seu episcopu diecesanu, Preasantitulu archiereu Ioanu Metianu, si in tóte trebile spirituali, unde se cere vre-unu svatu, indreptare, judecata seu deslegare, catra acela-si legiuitu episcopu diecesanu se se intórca; inpartasindu-ve Noi tuturor archierésca binecuventare!

Datu in resiedinti'a Nóstra archiepiscopo-metropolitana din Sibiu, la 31 Martiu, 1875.

Mironu Romanul, m. p.
metropolitu.

PARTE NEOFICIALE.

Predica la santele Pasci. *)

„Luminézate, luminézate Ierusalime! cá a domnulu marire peste tine a resaritu.” (Is. 60. 1.)

Santa biserica, mirésa gelitóre, carea dilele de curundu trecute versai torinti de lacrimi pentru perderea mirelui teu, pre cari factorii de rele lu-restignisera, desbraca acum vestmentulu de doliu si te imbraca in vestmintele stralucite ale veseliei, pentru-cá capulu si mirele teu astadi a inviatu!

*) In midiloenlu stricatiuniloru, ce cu dorere observámu astadi la poporulu nostru, mai alesu in urmarea benturei de vinaru, — credu a fi scusatu naintea confratiloru preoti, candu le presintu o cuventare bisericesca cu puticnu cuprinsu dogmaticu. Intregu cuprinsulu ei se referesce la paresirea cárcimeii si la imbratisarea scólei, dóue recerintie atátu de imperiöse pentru timpul nostru! Unde inse exceptionalminte nu existu aceste impregiurári, preotulu cu precautiune se se felosésca de acésta cuventare.
Aut.

Maica précurata, sangerata in inima pentru atâte torturi, ce nemultiamitorii jidovi le-au severisitu cu fiulu teu naintea ochiloru tei, smulge sagetile infipse in inim'a ta si alina dorerile, căci fiulu celu restignitu astadi a inviatu.

Apostoliloru si între densii Petre, celu ce de 3 ori te lapedasi de invetiatoriu, bucurative! invetiatoriu vostru nu v'au amagitu, sutasiulu si pazitorii jidoviloru au recunoscutu in trelsulu pre fiulu lui Ddinu (Mat. 27. 54.) carele astadi a inviatu din morti!

Si voi toti crestiniloru dela o margine pana la alta, imbraciati-ve unulu cu altulu si iertati tóte pentru inviere, se sciti că Mantuitoriu lumei — Cristosu a inviatu!

Cu adeveratu, a inviatu dupa cum insusi a predisu că in *diu'a a tre'a se va sculá din morti*, a inviatu pentru ca sè se plinésca ceea scrisa cu multu timpu nainte de venirea lui in trupu, adeveratu a inviatu ca sè se indreptatésca biserica a repeti cuvintele „Luminézate.....!“ a inviatu ca prin invierea sa se ne incredintieze despre invierea nóstra spre o viétia mai potrivita, ca se ne scótia din intunerecu la lumina.

„Lucrarea acést'a a ddiiesci poteri: scóterea nóstra din intunericu la lumina, va fi obiectulu vorbirei mele de astadi. — O! déca slabele mele cuvinte ar poté se între la inimile vóstre!“

Asiadara totusi direptatea si adeverulu nu pier. Rusineze-se cei ce si-dau silintia spre a apesá si a scunde aceste daruri ceresci. Ascunde-se jidovii cei ce credeau a fi pironitu pe cruce direptatea si a fi ascúnsu adeverulu in intunereculu mormentulu. Éra voi Iub. Crestini, veniti dimpreuna cu muierile aducátore de miru si priviti cu ochii vostri sufletesci la angerulu, celu ce restórna pétr'a de pe mormentu: „Vederea lui ca fulgerulu, imbracamintea lui ca zapad'a“ (Mat. 28. 3.) poté-va fi óre omu cu ochii intregi ca se nu véda la acésta tainica lumina; éta angeru tramisu din ceriu vedemu noi in loculu intunecimei prepuse de jidovi; acea lumina cerésca se vi lumineze mintea vóstra ca in anii séu dilele ce-le mai aveti pe pamentu se poteti deschilini binele de reu, éra Cristosu, celu ce prin invierea sa a adeveritu că are in sine potere ddiéesca, se ve intarésca pre voi in invetiatur'a ce ni-a lasat'ó insusi, carea in scurtu se cuprinde in a urmă ce e bine si a incungiurá reulu.

A urmă binele si a incungiurá reulu intr'adeveru este o mare sarcina in viétia nóstra; de multe ori nu scimu cum ar fi bine séu nu cunóscemu care e reulu; insusi aducatorii de legi potu gresi, si judecatorii potu alunecá din calea dreptatii, si numai mai tardiu li vine in minte smintél'a; cu deosebire despre noi romanii s'a latitu in lume vorb'a, că numai tardiu ne tredimu, asia încátu strainii ne batjocurescu cu proverbul: „Dómne, dá-mi mie mintea cea din urma a romanulu.“ Si trebuie se dámu dreptu popóreloru straine candu ele intarescu, că noi numai in urma ne tredimu, atuncea adeca, candu e tardiu.

Romanulu betivu, nu se trediesce la tivletulu prunciloru ce rabda fóme, nu se indrépta la vederea sdrentieloru in cari se impédica, nemica nu-i folosescu sfaturile ómeniloru mai destepti a preotulu, a invetiatoriu si a altoru fruntasi din satu, elu se trediesce numai candu dupa ce si-a prepaditu averea, numai are creditu la birtari nici omenia naintea ómeniloru; atuncia, candu in grumadii prunciloru sei vede straiti'a de cersitoria.

Dar veti dice: slabu ómu unulu ca acést'a, nu inzedaru că cersiesce la usile ómeniloru, da! slabu, intr'adeveru! inse se privimu peste intregu poporulu nostru romanescu, de-si multiamita Domnulu intregu nu e stricatu, dar o mare parte din elu nu se cunóscu singuru pre sine, napustitu, delasatu, astépta tóte din gata, nepasatoriu... de cei ce ii invétia spre bine asculta numai pana ce suntu de fatia, pururea bucurosi in ospetári, la nunti ba si la pomeni, unde adeca in cinste capeta de mancatu si de beutu si unde cu vorba de gluma potu se petróca timpulu scumpu in nelucrare. Marti de timpuriu lasa lucrulu ca nu cumva se vina Martiséra si se restórne tóte, Vineri e Vineri si lucru mai mare nu e iertatu se lucre, Sambata dela vecernia se abstiene dela tóte; Dumineca e rugatiune in biserica, nu e cuvintiosu a lucrá, asia, inse nici la biserica nu merge; mai indemana i a siede pe érb'a din ulitia; unii peste tóta viétia tienu Lunile, altii Mercurele, altii Vinerile, in cari adeca nu li se arata se lucre, pentru-că in un'a din dilele aceste i s'a intemplatu de i-a moritu unu bou din plugu, neavendu adeca grije cuvintiósca de elu.

Si ce urméza din aceste, aceea că mereuasi observamu că stropesce in podulu casei, gardulu se desgradesce si vitele veciniloru se nutrescu si din mic'a strensura, ce este coadunata. La casa, ce e dreptu este pazitoriu: canele credintiosu, care asia se vede mai numai pentru aceea capeta coji, ca se suplinésca afara pre stepanulu seu, ca acést'a se nu se smintésca in odihn'a sa; pamentulu nu se lucre in timpulu, nici in modulu dupa cum s'ar recere, dar se si cunóscu atuncia, candu e timpulu a-si dá rodulu; mai un'a, pe unu capetu alu pamentulu de rendu stá ap'a candu ploia, unu cutare omu mai intieptu i spune că prin facerea unui siantiu ar poté se se

scurga ap'a si pamentulu s'ar face roditoriu; e bine! dice, asia mi-a remasu de tatalu meu! asiderea si tufisiulu de pe unu altu pamentu nu se mai tersesce, nu cumva prin aceea sè se semta raniti parintii din morminte.

Si de ne asemenamu cu alte popóre conlocuitorie, ce deschilire! Caletoriulu indata cunóscu că satulu cutare si cutare este locuitu de romani au de altu soiu de ómeni, ba unde locuitorii sunt mestecati, — póte usioru deschilini casile romaniloru de ale altor'a, macar de n'ar vedé nici unu omu pe strada, — satele usioru se cunoscu de pe strade (ulitie), aceste in satele romanesci suntu, baltóse, tinóse in timpu de plóua, asia încátu se intempla de vitele inea numai cu mare greumentu potu scóte carulu golu din imala; ómenii si-facu căli prin gradinele veciniloru ca se póta amblá prin satu; ba nu ódata, spre cea mai mare rusine si batjocura, se intempla de insusi mortulu, petrecandulu la morminti, trebuie sè se petróca peste garduri de órace peste tina nu se póte strabate. Casile asiderea se deschilinescu usioru de cele ale conlocuitoriloru de alta semintia, din afara nevaruite, din launtru góle, intunecóse, nesventate, ocólele fara de nici o rondúela; gunoiulu la ferésta, lemnele resirate, gradin'a prapadita, adesea nici érb'a nu o cosimu dintrens'a, femeile nóstre facu feliu de feliu de forme pe camesi, pana ce ale altor'a plivescu straturile, si candu e timpulu a merge la tergu, ale nóstre impenate si impodobite cumpera cu multi bani cele trebuintiósce dela femeile straine, imbracate mai simplu dar dupa cuvintia.

Ci caus'a (pricin'a) cea mai mare, pentru carea caletoriulu ne judeca mai fara crutiare, este impregiurarea, că in satele romane birtulu de comunu e o zidire frumósa, éra scol'a o coliba napustita, pana candu la alte popóra sta intorsu lucrulu, — despre aceste dóue căsi mai voiescu a vorbi câteva cuvinte si apoi cugetu a-mi fi plinitu detorinti'a pentru astá-data.

Credeti-mi Iub. mei poporeni! mi-este cumvá cam neplacutu se ve mai amarescu cu vórbe grele, eu insumi me sfiescu, candu trebuie se atingu córd'a acést'a préjingasie, sciindu că nu e lucru placutu ómeniloru a li spuné adeverulu in fatia! Dar ce se facu? cui voi concrede acést'a? Streiniloru, cari se imbogatescu pe beutur'a ce romanii in pretiu mare de bani o cara dela ei? au acelor'a, cari cu deadinsulu voiescu ca noi se remanemu in intunerecu, ca prin intunecimea nóstra ei singuri se-si faca folosu.

Dar nu! nu voi incetá a spune adeverulu in midiloculu adunarii, pentru placulu ómeniloru nu voi luá asupra mea grea raspundere naintea dreptulu judecatoriu, carele prin santulu seu me deobliga dicandu-mi: „pana la mórté te lupta pentru adeveru si Ddu Ddiéu se va luptá pentru tine. (Sir. IV. 30.)

Din sant'a scriptura voi spune ómeniloru, că „Celui ce-i place a-si petrece cu vinulu, in cas'a sa lasa ocaru.“ Asia e, adeveratu graiesce intieptulu Solomonu, si adeverulu acést'a doreré! noi lupotemu iscusí in totu timpulu si in fia-care satu. Nu numai atât'a, noi mai adaugemu: că omulu betivu nunumai că lasa ocaru in cas'a sa, ci aceea o intimpina pana inca traesce, ba adesea se intempla de beutur'a multa si fora cumpetu lu-scóte pre betivu din cas'a si mosf'a sa.

Nu dicu eu Iub. Asc! că voi pentru totdeuna se lapedati beutur'a; eu dicu aceea, ca se alegeti timpulu candu? mesur'a căta si cualitatea, carea beutura se póte bea fara a ve pagubi? — Dicu adeca se nu ve trediti cu dorulu beuturii, se nu priviti necurmatu la iaga, pentrucá tóte lucrurile in lume si-au timpulu seu, asia candu suntemu la biserica, se ne rugamu cu evlavia, candu suntemu la inmormentare se nu ne veselimu, éra candu suntemu in ospetia, se nu ne intristamu. Bine face, cine in modulu acést'a si-cumpenesce traiulu seu; inse nebungia este, candu omulu ar bea vinarsu (rachiu) candu lucre, pentru-că lucre, candu ese dela biserica pentru-cá dóra s'a rugatu, candu se duce la pomana, candu si-petrece in ospetia, candu pléca la drumu, demanétia, la amédiadi si séra, si candu lucre si candu odihnesce, candu face tergu cu ceva, si candu se intempla vre-o alegere de deputatu, de preotu, de invetiatoriu, de antisti totdeuna trebuie se bee asia încátu vine omulu se créda că a alesu nu pentru-cá l'a aflatu de vrednicu, ci pentru-ca se capete rachiu de beutu! ce rusine! Isavu avuse dreptulu de antaiu-nascutu in famili'a sa, si pentru unu blidu de linte vinde lui Jacovu fratiene-seu acestu dreptu; de câte-ori se intempla in viétia de si noi pentru o litra de rachiu séu pentru 2—3 bani ne vindemu votulu, dreptulu nostru. Ce pecatu! ce jocu cu omeni'a insasi! Apoi mesur'a lui e aceea, că se imbéta pana ce nu scie de capulu lui. Nici la aceea nu privesce, că óre de carea beutura bea; se o véda chiar candu se face, câte otravuri si uritiuni se punu ea, numai ca se ametiésca mai bine, si totusi nu se lasa de ea, pana nu se imbéta.

Tristu adeveru acést'a Iub. Asc. si eu nu sum in stare a ve petrunde inimile vóstre, si a ve induplecá se credeti, că unu reu fórté mare, ce róde la bunastarea nóstra, este beti'a, beutur'a cea fara de cumpetu, si n'am potere d'a ve oprí pre voi dela imbuibare in vinarsu, si nu potu se alungu urmarile triste ale beuturii acést'a,

despre care alți oameni invetiați din neamul nostru au scris cărți întregi numai se p^ota desradacină beutur'a ac^ost'a dintre romani, dar vedu că ea în locu a se desradacină, se totu mai latiesce, ba am vediutu chiar, cum parintii ambia si pe pruncii nevinovati a gustă din otrav'a ac^ost'a; firesce că ei nu știu ce facu, ei nu știu că-si otravescu pruncii peste întreaga viață, ei nu știu ac^ost'a, pentru-că radi'a luminei adeverate înca nu li-a resaritu, ei jacu si acum în întuneculu nesciintiei. D^omne, tu ai inviutu din morti, radica-ne si pe noi din întunecimea ac^ost'a, sc^oteⁿe din lantiurile beuturii peste mesura, cari astadi ne țienu legati de seracia si de întuneculu, arata-ni calea si modulu în ce chipu se ne mantuim!

Bine ar si fi, timpul a sositu, a batutu o^ra desceptarii „este timpul se ne sculam^o din somnu,” (Rom. III.) si calea si modulu ni l'a aratatu că, Elu însuși voindu a-si lat^o invetiatur'a sa între omeni, si-a alesu 12 Apostoli, mai tardiu 72 de invetiacei, pre care ii-a luminatu cu invetiaturi, si ii-a tramis^u în t^ota lumea, la t^ota zidirea. Se facemu si noi asia, se ni tramitemu pruncii nostri la sc^ola ca se invetie ei ceea-ce parintii lor^u n'au invetiatu, se facemu dupa cum vedemu că facu alte pop^ore conlocuito^re, se nu ne lasamu cu nemicu napoia lor^u. Sc^ol'a este uniculu midilocu, dela care poporul romanescu si-p^ote asteptă scaparea sa de total'a perire. Noi iub. frati! în trecut^u ne-am uitatu la timpu cum ac^ost'a trece naintea n^ostra, alte pop^ore inse au inaintatu dimpreuna cu timpul^u, si éta-le că astadi cu câtu sunt^u de departe naintea n^ostra, câti pasi trebue se facemu noi ca se ii potemu ajunge. Ve potiu incredintia Iub. Asc! din acestu locu santu ce cuprindu acum, că traimu în astfelu de timpuri, în cari d^eca noi însine nu ne vomu sil^o spre inaintare si lumina^re, noi multi-pucini câti suntemu vomu aduce rusinea asupra neamului nostru de prin nepasarea n^ostra pe sute de ani vomu incatusia piti^orele urmatorilor nostri în calea inaintarei. Fratilor! alte timpuri sunt^u acum, nu ca si ceea în cari trai^ou parintii nostri. Au nu vedeti voi insive cum se redica pretiulu la t^ote, cum ni se sporescu d^ari^{le}, cari sunt^u de lipsa pentru multele trebuintie din tiera? au nu iscusiti voi insive, că insasi țienerea casei v^ostre din dⁱ în dⁱ poftesce totu mai multe spese? Si o^re venitele n^ostre sunt^u mai multe decât^u pe timpul parintilor nostri? ba d^ora nici atătea, noi alte isv^ore de venitu nu ne am facutu de câtu cele ce ni-au ramas dela stramosi; averea n^ostra nu ni s'a mai immultitu decât^u câta am mostenit^o; candu este vre-o cuprindere, aceea e facuta asupra n^ostra, candu se sc^ote dob'a cutarei casi, se scii că stapanulu ei a fostu romanu, inse cumca si de aci nainte se fia romanu, despre aceea tare me indoiescu, pentru că comperatorii de altu neamu, acolo unde sunt^u locuri bune de vendutu, se tare imbuldiescu, pana candu ai nostri facu numai din umere, pentrucă nu sunt^u în stare a țien^o concurentia cu cei straini.

Omenii asiderea s'au schimbatu cu timpul, alte datine — potemu dice mai si^ode, alte impregiurari, alte legi; deci se nu d^amu noi peptu cu ap'a ce în unde mari vine catra noi, căci inzedaru, noi nu o vomu potea opr^o în cursulu ei, de-si ne-amu pune t^ote poterile, éta strainii numai că se voru ride de noi; mai bine dupa cum ne-a invetiatu unu mare pastoriu alu bisericeii n^ostre, se notămu impreuna cu undele — cu timpul, că mai cu graba ni vomu ajunge scopulu.

Asia dara Iub. poporu romanescu, d^eca voiti se ascultati ce astadi în ac^ostă dia luminata vi spunu; d^eca voiti ca se esiti din întuneculu la lumina; d^eca voiti ca pre ac^ostă lume se fiti buni, norocosi si cinstiti, éta pre ceeaalta fericiti, atunci Iub. mei nepustiti birturile si imbratisiati sc^ol'a; atunci Iub. mei romani, faceti aceea ce vedeti că facu aceia cari traiescu din a v^ostra sud^ore.

Nepustindu birtulu, vi-ati crutiutu averea; imbratisindu sc^ol'a, ati aprinsu în casa o lumina, carea lumineza necurmatu; tramitiendu prunculu la sc^ola de micu, lu-dedai între omeni de omenia, — si judeca singuru, ce deschilimire este într'unu barbatu crescutu în sc^ola si unulu crescutu în padure la porci! lasandu pruncii la sc^ola, vi-ati facutu v^oue propte pentru betranetie; prunculu bine crescutu e mangaierea, éta celu fara crescere este necadiulu parintilor sei. Din sc^ola voru invetia că afara de plugaritu e bine a imbratisia si alte ramuri de traitu, cu deosebire maestriele, la cari usioru se p^ote ajunge si fara cheltuieli; si unu maestru bunu cu d^oua mani lucrandu în casa, v^or'a la umbra ierna la caldura, mai multu castiga decât^u 2—3 plugari în lucrulu celu greu alu lor^u, deci e bine ca din 2—3 frati, celu putien^u unulu s^e se faca maestru.

Si dile întregi vi-asi pot^o vorbi despre binefacerile, ce respansece o sc^ola, dar credu că cine nu m'a întielesu din atăt'a nici din mai multe nu va întielege, pentrucă inim'a aceluia e pamentu cu petri unde sementi'a semenatoriului nu prinde radacini.

Am rostitu cuvintele aceste fara s^hela si cu deplina incredere ca pastoriu romanu catra turm'a romana, le-am spusu în luminat'a dⁱ de astadi, pentrucă anume am cercatu privilegiulu, candu veti fi mai multi coadunati, si voiu d^a multiamita lui Ddieu, d^eca voiu ved^e că glasulu meu n'a resunatu în pustia. O Iub. alte timpuri se redica peste capetele n^ostre; trecutulu a incetatu, si de acum nainte

nu poterea bratiilor va fi tare, ci lumin'a mintii va invinge în totu loculu, pentru aceea dice Apostolulu catra Romani XIII. 12. „N^optea a trecut^u éta dⁱu'a s'a apropiatu, se lapedamu dara lucrurile întunericului si se ne imbracam^u în arm'a luminei.” —

Sante si luminate dⁱle de Pasci, la jidovi sunteti serbate intru aducerea aminte, decandu Moise a scosu poporul israilit^u din robia Egiptului, si l'a trecut^u prin marea-rosia la pamentulu Chanaanu, — fiti voi si pentru noi dilele de trecere nu din o tiera într'alt'a, ci din întuneculu în care orbecam^u la lumin'a cea adevrata spre carea suntemu chiamati.

Mar^etia serbat^ore a serbat^orelor^u, Duminec'a cea mai stralucita între cele 52 duminece de peste anu; mare dⁱa a Pascelor^u! dorindu am doritu sosirea ta, cu pietate crestinesca si cu inima incaldita de foculu iubirei de Ddieu ne trediram^u astadi din culcusiurile nostre, si semiulu nostru de bucuria pareă că se mesteca cu glasulu celu plinu de veselia alu clopotelor^u, cari în diori de diu^u ne chiamau se ne apropiam^u la cas'a santa alui Ddieu, ca toti crestinii impreuna se p^remarim^u pre acela pre carele facatorii de rele lu-ucisera, dar carele astadi a sdrobitu poterea mortii, cu cânturi de lauda se intimpinam^u pre Cristosu, carele astadi a inviutu din morti, si prin invierea sa a datu si da viața celor din mommenturile întunec^ose.

Bucurate crestine, că ai ajunsu sant'a dⁱa, carea a facut^o Ddieu ca se ne bucuram^u si se ne veselim^u intrens'a! mangaiete crestine pentru-că marirea Dlui peste tine a stralucitu! într'acea inse induplecate la glasulu bisericeii, candu ti-canta cu petrundere: „Lumin^ezate, lumin^ezate . . .” Aminu!

Protoiereulu, C. Gurbanu.

Introducere în Economia.

(Fine)

§. 4.

Starea invetiaturei la Romani.

Invetiatur'a, la Romani se afla în stare imbucurătoare.

De unu timpu, s'au datu si omenii nostri dupa invetiatura, si astadi avem^u unu numeru frumosu de întielegintia s^eu omeni invetiati.

Apoi, inteligintia n^ostra, si omenii cu bani s'au ingrigitu a redica sc^ole, si a fundă ajuto^re pentru tinerimea seraca, care se aplica la invetiatura.

Asia sunt^u fundatiunea fericitului: Emanuilu Gojdu — în Pest'a (400.000 fl.) fundatiunea lui Nicolau Zsig'a în Orade; a Elenei Birt'a în Aradu, apoi Asociatiunea Transilvana; fundatiunea lui Bal'a, a lui Romantiai, alui Fauru s. a.

Ocupatiunea a 3. În ce stare se afla invetiatur'a la Romani? — Ce fundatiune au romanii? —

§. 5.

Feliurimea sc^olelor^u.

Sunt^u mai multe feliuri de sc^ole.

1. Sunt^u sc^olele poporale (primare.) Sc^olele poporale sunt^u temeulu tuturor sc^olelor^u.

2. Sunt^u sc^olele de midilocu (medii) precum sunt^u: sc^olele gimnasiale, sc^olele reale, sc^olele comerciale s. a.

3. Sc^olele înalte, precum sunt^u: academiile, universitatile sc^olele tehnice si sc^olele de arta. s. a.

4. Sunt^u sc^olele preparandiale, sc^olele teologice, sc^olele de economia. s. a.

(Romanii, — au sc^ole poporale în t^ote satele si orasiile; sc^ole gimnasiale au în: Beinsiu, în Bradu, în Brasiovu, în Blasiu si în Nasaudu; preparandii au Romanii în: Aradu, în Orade, în Sibiu, în Blasiu si în Nasaudu; teologia au Romanii mai la t^ote episcopii.

Academia, universitate, scoli de arte, si scoli de economia, au numai fratii nostri, cei de preste Carpati.)

Ocupatiunea a 4. Câte feliuri de sc^ole sunt^u? Ce feliu de sc^ole au Romanii, si unde? — s. a.

§. 6.

Omenii invetiati s^eu întieleginti.

Între omenii invetiati se socotu 1. Invetiatorii si Profesorii

2. Preotii 3. Doftorii 4. Advocatii 5. Tehnicii 6. Literatii 7 Artistii. s. a.

§. 7.

Invetiatorii.

Invetiatorii au chiamarea cea mai frumoasa dela Dumnedieu si dela Isusu Cristosu carele înca au fostu invetiatoriu.

Chiamarea invetiatorilor este f^orte grea. Ei se lupta, că se sc^ota omenimea din simplicitate (prostietate.) De aceea, t^ote pop^orele iubescu pre invetiatorii lor^u, si-ii spriginescu din t^ote poterile ca se-si p^ota plini chiamarea, cu fidelitate (credintia.)

Invetiatorii dorescu din inima lumina^re si redicarea poporului la stare buna, că-ci, staroa invetiatorilor aterna, dela staroa poporului.

Ca se fimu invetiatori buni, trebuie se invetiamu, cu diligintia scólele preparandiale, si trebuie se avemu multa rabdare, blandetie si bunatate.

Ocupatiunea a 5. Descrieti chemarea invetiatorilor! — De unde aterna starea invetiatorilor? — Ce scóle, — trebuie se invetie invetiatorii? — s. a.

§. 8.
Preotii.

Preoti'a este dela Dumnedieu.

Preotii spunu evangeli'a cea mantuitoare, a lui Isusu Cristosu: ca ómenii sè se iubescă unulu pre altulu, si se fia fericitii.

Si sórtea (starea) preotiloru aterna, dela starea poporului De aceea, si preotii staruescu, pentru luminarea si innaintarea poporului.

Tóte popórele iubescu pre preotii loru.

Poporulu, care nu-si iubescă preotii nu iubescă nici pre Dumnedieu, si fara iubire de Dumnedieu, nu este daru si binecuventare.

Preotii trebuie se studiedie Teologi'a.

Ocupatiunea a 6. Descrieti preoti'a! — Ce trebuie se studiedie preotii? —

§. 9.
Doftorii (medicii.)

Noi, nu potemu fi totu sanetosi, in viéti'a nóstra ne si be-tegimu. Atunci avemu lipsa de doftori, cu inima buna, cari se ni pricepa, si se pórté grige de viéti'a nóstra.

Doftorii suntu spre binele omenimei.

Doftorii studiédia scól'a (facultatea) de medicina, la uni-versitate,

Romanii au — prea pucini doftori.

§. 10.
Advocatii.

Mai totu omulu in viéti'a (cu voi'a si fara de voia) are câte o cauza (procesu, nevoe.)

De multe ori cauzele suntu asia de gingasie, încátu fara de svatulu (invetiatur'a) si aperarea avocatului, nu le potemu fini bine. . . . La tóte trebile advocatii suntu apertorii (protectorii) si stelpii poporului.

Poporulu fara de advocati este ca si turm'a fara de pastori.

Advocatii invétia scól'a (facultatea) juridica la Universitate séu la Academia.

Romanii, lauda lui Dumnedieu — au unu numeru frumosu de advocati.

Ocupatiunea a 7. Pentru ce suntu de lipsa doftorii? — Dar advocatii? Au Romanii doftori? — Dar advocati? — s. a.

§. 11.
Technicii.

Fara technici (ingieniri, masinisti s. a.) n'ar fi potutu face ómeni drumuri de feru, nici puncti (poduri) si drumuri bune; nici nu ar fi potutu scóte (exploatá) din pamentu metale; nici nu s'ar fi potutu face feliiuri de fabrice si alte lucruri de minune, cum este: telegrafulu, balonulu, canalulu dela Suetiu in Afric'a. carele impreuna Marea-rosia, cu Marea mediterana s. a.

Technicii suntu tari'a (poterea) popóreloru.

Technicii studiédia: scólele reale, apoi: scólele technice. Romanii au fórté pucini technici.

§. 12.
Literatii.

Literatii suntu mandri'a (fal'a) poporului.

Ei scriu cárti de invetiatura, bune si folositoare; publica si edau diuare (novele) scriu versuri, poesii insufletitoare; novele pe-trecaóre, si totu ce este de lipsa, pentru desceptarea, luminarea si innaltarea (spirituala si materiala) poporului.

Poporulu romanu este seracu si inca nu 'i asia de invetiatu (cultu) cá se scie pretiiu scrierile literatiloru cum se cuvine. De aceea — la noi literatii, nu se pré immultiescu, ca la alte popóre.

Ni trebuie mai anteu s'avemu scóle bune. Atunci'apoi — vomu avé poporu cultu si avutu, literati multi si vestiti.

§. 13.
Artistii.

Artistii (cantareti, musicanti, pictorii, gimnasticii, diletantii teatrali s. a.) ca si literatii suntu fal'a poporului. Sórtea loru ca si a literatiloru, este strinsu legata de sórtea poporului. Si pana candu nu vomu avé poporu cultu si avutu — carele se pricepa si se spriginésca pre artistii sei nu vomu fi mangaei cu artisti buni. De aceea trebuie se staruimu din tóte poterile, pentru re-dicarea poporului, la stare buna si la cultura.

Poporulu se pote redicá, numai — prin invetiatura.

Invetiatur'a se castiga in: scóla.

Se staruimu dara a innaintá scól'a. Si scopulu e ajunsu. Am redicatu poporulu.

Ocupatiuna a 8. Pentru ce suntu de lipsa technicii? — Dar literatii? — De unde aterna starea literatiloru? — Dar a artistiloru? — Cum vom poté redicá poporulu, la stare buna si la cultura? —

I. Tuducescu.

CONCURSU

1

Pentru indeplinirea parochiei vacante Inandu protopresbiteratu Oradii-mari, cu terminulu de alegere pe 27 Apriliu a. c. st. v.

Emolumintele inpreunate cu acésta parochie suntu: $\frac{3}{4}$ sesiune de pamentu class'a prima, biru preotiescu, 16 cubule, stó-lele usuate, cuartiru liberu, si pasiune 5 iugere. —

Doritorii de a recurge la acésta parochie, cu producerea testimoniuului de cualificatiune pentru parochia buna, au se-si trimita recursele loru adresate comitetulu parochialu subscrisulu protopresviteru. —

Oradea Mare 31 Martiu 1875.

In contielegere cu mine protopresbiter. lu Oradei-mari Simeonu Bica

CONCURSU.

1

Din cause neprevédute nepotenduse efeptu alegerea de invetiatoriu pentru class'a a II din comunitatea Sietinu la timpulu determinatu, se deschide concursu la aceasi statiune invetiatorésca cu terminu pana pe $\frac{27}{9}$ Apriliu v. a. c. candu se va efeptu si alegerea.

Emolumintele sunt 32. jugere pamentu aratoriu, 100. flor. bani gata, 60. flor. pentru lemne, 6. fl. pentru scripturistice si cortelu liberu cu gradina, din cari emoluminte si anume din 32. jug. pamentu aratoriu si din 160 flor. $\frac{1}{4}$ i compete emeritului invetiatoriu Georgiu Achimasu.

Doritorii de a ocupá acésta statiune invetiatorésca se voru adresá cu recursele loru instruate cu documintele prescise de statulu organicu si deschilinitu cu testimoniu despre depunerea esamenului de cualificatiune — catra inspectorele de scóle din cerculu Nadlacului, si in fine au se se presenteze in faci'a locului in ori care domineca seu di de serbatoria spre a dá proba despre desteritatea loru in cantarile bisericesci.

Datu in Nadlacu in $\frac{15}{3}$ Apriliu 1875.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine Mihaiu Sierbanu, insp. cerc. de scóle.

Concursu

2

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu din comun'a Gurbediu, in inspectoratulu Tincii, protopresbiteratulu Oradii-mari. Emolumintele suntu: 110 fl. 24 cubule de bucate, 8 orgii de lemne 6 jugere de pamentu aratoriu, cortelu liberu cu gradina si venitululu cantoralu.

Doritorii de a ocupá acestu postu, suntu avisati a-si trimita recursele instruite in sensulu statutulu organicu, si adresate comitetulu parochialu la subscrisulu insp. cerc. de scóle pana in 23 Apriliu st. v. a. a. in care diua se va tiené si alegerea.

San-Nicolaulu romanu (O. Szt. Miklós.) p. u. Gyapju 29 Martiu 1875.

Comitetulu parochialu.

Din incredintiarea mea Nicolae Boitiu m. p. Insp. cerc. de scóle.

Concursu.

2

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu in scól'a nou infi-ntiata in comuna Ianov'a se deschide concursu pana in 27 ap-rile s. v. 1875.

Doritorii de a ocupá acestu postu au se-si instrueze recur-sele amesurate statutulu organicu si stilisate catra comitetulu parochialu din Janov'a se le indrepte inspectorulu cercualu Dr. Paulu Vasiciu in Timisiór'a. — Emolumintele legate de acést'a statiune suntu 120 fl. bani, 40 meti de gráu, 4 stangeni de lemne 1 lantiu de livada, cortelu liberu cu gradina de legumi.

Din siedinti'a comitetulu parochialu tienuta in 25 martiu 1875.

Comitetulu parochialu.

Cu scirea si inoierea mea Dr. Vasiciu. Insp. cerc. de scóle.